

Samordnare psykisk hälsa – Väster

Hur länge har denna tjänst funnits? Från – till?

Tjänsten tillsatts augusti 2022 och avslutas augusti 2024. Uppdraget psykisk hälsa och suicidprevention har sedan många år varit en del av enhetens totala uppdrag. Tidigare innebar det en tjänst innefattande Karlskoga och Degerfors och på ca 40-50 procent.

Hur ser ert uppdrag ut?

Uppdraget är tydliggjort i en uppdragsbeskrivning och innebär en heltidstjänst:

- Jobba aktivt för att skapa förändringar inom omställningsarbetet för Social hållbarhet, med fokus psykisk hälsa och suicidprevention, som en del i enheten för social hållbarhet
- Bidra till kunskapsbaserat utvecklingsarbete för psykisk hälsa och suicidprevention
- Ansvara för samordningsarbete gällande psykisk hälsa och suicidprevention i Karlskoga, Degerfors och Laxå samt uppbyggnad av nätverk
- Ha kunskap om lägesbild och behov gällande psykisk hälsa och suicidprevention
- Ansvarig för framtagande av projektplan som tydliggör arbetets ramar
- Ansvarig för framtagande av aktivitetsplaner med lokala arbetsgrupper i Laxå, Degerfors och Karlskoga
- Ansvara för att bedriva ett kunskapsbaserat utvecklingsarbete med utgångspunkt från aktivitetsplanerna
- Ansvara för strategisk och operativ koppling till lokala styrdokument likt God jämlik och jämställd hälsa
- Ansvara för samordning och utbildning inom MHFA [mental health first aid] samt YAM
- Ansvara för den digitala guiden för psykisk hälsa samt skapa andra kanaler för att öka invånarens kännedom om var de kan vända sig för råd, stöd och vård. [Psykisk hälsa | Karlskoga](#). [Psykisk hälsa - Degerfors kommun](#).
- Delta och vara aktiv i:
 - o Regionala och lokala forum gällande psykisk hälsa och suicidprevention
 - o Regionala och länsdelsinsatser för att stärka psykisk hälsa, exempelvis psykitriveckan
 - o Ansvar att vara beställare inom MHFA/psykisk hälsa (ekonomiansvar utifrån driftsbudget för psykisk hälsa)

Vad har ni under er tid som samordnare bidragit med? Aktiviteter? Ge gärna exempel. Resultat.

Del av aktiviteter som genomförts i väster:

- När projektet startade fanns en befintlig arbetsgrupp för psykisk hälsa i Karlskoga som samordnare för psykisk hälsa i västra länsdelen kunde ta över och leda. Samordnarens uppdrag var att utgå från den befintliga aktivitetsplanen som

tydliggjorde behov och förutsättningar för arbetet kring psykisk hälsa i kommunen, se över, revidera och förlänga till 2025 för att kunna fortsätta arbetet. Kommunen har en psykisk hälsa guide på kommunens hemsida som samordnare för psykisk hälsa uppdaterar med information vid behov.

I Degerfors fanns ingen arbetsgrupp vid projektets start och nu halvvägs in har det ännu inte startats upp någon grupp. På grund utav omorganiseringar i kommunen har arbetet kring uppstart av arbetsgrupp fördröjts. Ett möte med kommunens processledare nära vård och lokal primärvårdsgrupp har precis genomförts för att kroka arm gällande psykisk hälsa uppdraget. Vidare kommunikation om kring fortsättning följer. På kommunens hemsida har samordnare startat en psykisk hälsa guide där information kontinuerligt uppdateras till kommunens invånare gällande stöd och råd kopplat till psykisk hälsa. Vid uppstart av projektiden var samordnaren aktiv på Degerforsmodellens konferens då dåvarande projekt "TABB" och "TSI" var ett prioriterat samarbete utifrån psykisk hälsa barn och unga.

I Laxå diskuterades samordnarens roll tillsammans med sydnärkes folkhälsosteam eftersom Laxå tillhör söndra länsdelen i folkhälsofrågor. Alla parter gemensamt kom fram till att samordnaren skulle medverka i en befintlig arbetsgrupp för suicidprevention. Arbetet kunde sedan startas i gång arbetsgruppens befintliga handlingsplan och aktivitetsplan som tydliggjorde behov och förutsättningar för suicidprevention i kommunen. Exempel på framtagna produkter är ett APT:mötes underlag som berör samtliga arbetsplatser.

- MHFA-samordning är en grundstomme inom uppdraget. Det handlar om att planera, förbereda, samordna ledare, samla närmsta chefer, ordna med inbjudningar och anmälningar, boka lokaler och fika såväl som att genomföra utbildningar. Inom MHFA utbildningarna har en uppföljningsenkät formats och färdigställts samt skickats ut till deltagare som gått utbildningen från år 2019-början 2023. I syfte att uppmärksamma hur deltagarna använder sig utav kunskapen och verktygen i praktiken.

YAM (Youth aware of mental health) har stått still i västra länsdelen under hösten 2022 och våren 2023 då alla instruktörer slutat av olika anledningar samt att kommunen (Karlskoga) inte stått bakom metoden. Degerfors valde att avstå att prova konceptet under pilotgenomförandet varför det heller inte skett arbete där. Genomförandet av YAM har genomförts inom ramen för södra länsdelens folkhälsoarbete. Detta innebär ett resonemang att de fortsatte upparbetad process. Samordnarens uppdrag inleddes efter pilotgenomförandet i Karlskoga och då inga instruktörer funnits att tillgå har det inte varit aktuellt att rekrytera. I stället har samordnaren varit en del i utvärderingsarbetet. Utvärderingsrapport har skrivits under vår och höst 2023 av arbetsgruppen för YAM och beslut om fortsättning av YAM är i diskussion.

- Samverkan med civilsamhället har skett i samband med exempelvis suicidpreventiva dagen tionde september. En regional arbetsgrupp tog fram ett program för hela v.36 med avsikt att höja kunskapen om vad du kan göra som enskild individ och verksamhet för att förhindra självmord. En vecka för livet. Samordnare i väster deltog i arbetsgruppen samt under suicidpreventiva dagen som funktionär.

Psykiatriveckan som äger rum v.46 varje år samordnas i år i samverkan mellan aktörer från civilsamhället och Karlskogas kommun. I år kommer temat beröra "vägar framåt". Regional arbetsgrupp styr över länet och lokal arbetsgrupp leds av samordnare i väster. Samordnaren deltog i planering och genomförande 2022 och så även 2023.

- Under hösten 2022 startades ett projekt i samverkan mellan Möckelngymnasiet Karlskoga, CrossfitKarlskoga och enheten för social hållbarhet -samordnare för psykisk hälsa väster. Syftet var att fånga upp ungdomar i skolan där det fanns ett behov av att förbättra den psykiska hälsan samt öka nyfikenheten i träningsformen Crossfit där förhoppningen var att ungdomar skulle hitta en fritidsaktivitet utanför skolan. Under hösten 2023 startar omgång två samt en temadag (friluftsdag) som genomförs dels på Crossfit Karlskoga samt mötesplats kupolen/ungdomens hus. (*Vill du Maria veta mer kring detta, kontakta mig*). Samordnaren är även i kontakt för Karlskoga kommuns arbete "dans för hälsa" med lokala benämningen Dansa Pausa och hjälper till att sprida deras arbete.
- Uppsökande och kunskapsspridning
Uppsökande och kontaktskapande har varit en del i uppstartsarbetet för att bygga relationer samt öka kunskap om psykisk hälsa och suicidprevention. Kunskapsspridning har skett via information på folkhälsoråd och nämndmöten. Kommunikation sker i samarbete med kommunernas kommunikatörer för att sprida kunskap på hemsida och intranät samt kommunövergripande sociala medier. Samordnaren har även uppdraget att sprida information och kunskap i enhetens Instagram och Facebook samt publicerat en krönika i lokaltidningen.
- Struktur
När arbetet startade skrev samordnaren en projektplan som presenterades och godkändes av Länsdelsgruppen. Länsdelsgruppen fungerar som lokal styrgrupp då samordning inkluderar samma upptagningsområde. Projektplansframställan innebar även en lägesbild med statistikgenomgång.

Vikten av er roll och motivering till att den behövs

- Uppdraget är av tvärsektoriell karaktär men inte styrt enligt lag, utöver grundlagen. I regeringsformen står i den andra paragrafen att:
2 § Den offentliga makten ska utövas med respekt **för alla människors lika värde** och för den enskilda människans frihet och värdighet. Den **enskildes personliga**, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt ska det allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och **för goda förutsättningar för hälsa**.
- I kommunallagen står även att:
1 § Kommuner och regioner får själva ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar.
3 § Kommuner och regioner ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.

Det är viktigt att ha en samordningsfunktion som skapar förutsättningar för samordning mellan kommun och region då frågor om psykisk hälsa är ett gemensamt ansvar. Att skapa strukturella förutsättningar för psykisk hälsa är ett oerhört viktigt uppdrag för att kraftsamla och jobba för ett gemensamt välfärds mål för kommunernas invånare. Det ligger också helt i linje med näravård-reformen. Kommun samt region anställer medarbetare utifrån specifika verksamhetsuppdrag, som bygger på invånare, brukares, patienters behov. Samordningsrollen är en nyckel för att knyta samman, skapa synergier och underlägga för invånaren oavsett ålder.

Rollen är av vikt då verksamheter i stor grad jobbar specialiserat och inte alltid har utrymme för samordning och samarbete eller förbättringsarbete. Samordnarens roll är att skapa synergier, generera förbättringsarbeten för invånare och sedan sprida det inom samordningsprofessionen för att kunna utveckla liknande på andra orter.

Rollen som samordnare innebär en samordning för att på kort och lång sikt öka psykisk hälsa, minska suicid, normalisera psykisk ohälsa och öka kunskap om att förebygga och vara uppmärksam på signaler.

Organisatoriskt har samordnaren rollen som spindel med kontakter inom både kommuner, civilsamhälle och hälso- och sjukvård inom hela fältet främjande, förebyggande och åtgärdande. Genom detta stärks förutsättningar för samarbete.

Om inte tjänsterna fanns i denna omfattning är det en stor risk att prioritet av samordning och samhandling värderas ner i tid och pengar, med risk för minskat samarbete och risk för dubbelarbete. Detta då det inte finns en specifik lag som pekar på vikten av arbete för psykisk hälsa och suicid och som är riktad. Det innebär att det från både kommun och region går att prioritera bort främjande och förebyggande arbete och enbart åtgärda när problemen väl uppstått. En ytterligare anledning till prioritering är att insats och utfall inte alltid ligger inom samma verksamhet eller myndighet. Det finns massor av exempel på detta, men skulle kunna vara:

Insats Dans för hälsa, kostnadsställe kultur och fritid (i Karlskoga), vinst färre besök inom HoS och elevhälsa på kort sikt och en samhällsinvestering på lång sikt.

När insats och effekt är av denna övergripande karaktär är det av vikt att gå in i uppdragen gemensamt. Gemensam styrning, gemensam investering, gemensam nytta....

Placering av tjänsterna är positivt då det ligger i linje med enheternas uppdrag. En utmaning är att gränsdragning på västers hälso- och sjukvårdsorganisation och folkhälsoorganisation har olika indelning, vilket innebär ett aktivt arbete, ibland dubbelarbete, för att inkludera Laxå på bästa sätt.

Utan extern finansiering skulle mindre kommuner inte kunna försvara ett så fokuserat arbete på just psykisk hälsa och suicidprevention.